
MONIKA SAJKOWSKA, JOLANTA ZMARZLIK

Fundacja Dzieci Niczyje

Bicie dzieci. Postawy i do wiadczenia dorosłych Polaków

W artykule przedstawione s wyniki bada , które przeprowadzono, przygotowuj c koncepcje i przekazy drugiego etapu kampanii „Dzieci stwo bez przemocy”. Celem bada bylo okre lenie postaw Polaków wobec stosowania kar fizycznych wobec dzieci oraz wprowadzenia prawnego zakazu ich bicia. Diagnozowano równie zakres stosowania kar fizycznych przez rodziców uczestnicz cych w badaniu. Wyniki bada pokazuj niemal jednoznacz n zgod polskiego społecze stwa na prawny zakaz stosowania surowych kar fizycznych wobec dzieci. Natomiast jedynie jedna trzecia z nich popiera tak regulacj wobec stosowania klapsów przez rodziców. Praktyka karcenia dzieci klapsem w polskich rodzinach okazała si powszechna. Prezentowane w artykule wyniki bada komentowane s przez socjologa i psychologa.

Wst p

Głównym celem drugiego etapu kampanii *Dzieci stwo bez przemocy* jest przeciwdziałanie stosowaniu kar fizycznych wobec dzieci – u wiadomienie rodzicom negatywnych konsekwencji bicia dzieci oraz pokazanie metod wychowawczych alternatywnych do kar fizycznych. Kampani poprzedziło przygotowanie diagnozy stanu problemu stosowania kar fizycznych w polskich rodzinach. Elementem tej diagnozy s prezentowane poni ej wyniki bada postaw i do wiadcze dorosłych Polaków, które wykonał w ko cu 2008 r. Instytut MillwardBrown SMG/KRC* za pomoc son-

da u Capibus – bezpo rednich wywiadów ankierskich prowadzonych w domach respondentów na podstawie standardowego komputerowego kwestionariusza, z zastosowaniem metody CAPI (*Computer Assisted Personal Interview*).

Badaniami obj to ogólnopolsk , losowo-kwotow , imienn prób 1002 osób, reprezentatywn dla dorosłej (15–75 lat) populacji Polaków (~30 160 tys. osób).

Koncepcj bada i narz dzie badawcze opracowała dr Monika Sajkowska, korzystaj c z konsultacji i pomocy zespołu Fundacji Dzieci Niczyje.

---

* Fundacja Dzieci Niczyje serdecznie dzi kuje Instytutowi MillwardBrown SMG/KRC za przeprowadzenie badania *pro bono*.

Przedmiotem badań były:

- 1) postawy polskiego społeczeństwa wobec różnych form karania fizycznego dzieci, w szczególności:
  - ocena skali i dynamiki zjawiska,
  - przyzwolenie na stosowanie kar fizycznych wobec dzieci,
  - podejmowanie interwencji w przypadkach bicia dziecka,

- stosunek do rodziców stosujących kary fizyczne;

2) do wiadczenia badanych z okresu dzieciństwa dotyczące kar fizycznych;

3) do wiadczenia badanych związane ze stosowaniem różnych form fizycznego karania własnych dzieci.

Postawy wobec problemu bicia dzieci

Charakterystyka problemu stosowania kar fizycznych wobec dzieci w naszym kraju wymaga poznania do wiadczenia Polaków związanych z biciem w dzieciństwie oraz stosowaniem kar fizycznych wobec własnych dzieci. Ta część artykułu poświęcona jest prezentacji deklaracji badanych opisujących te do wiadczenia.

Również ważną jest diagnoza postaw społecznych wobec kar fizycznych. Od tego,

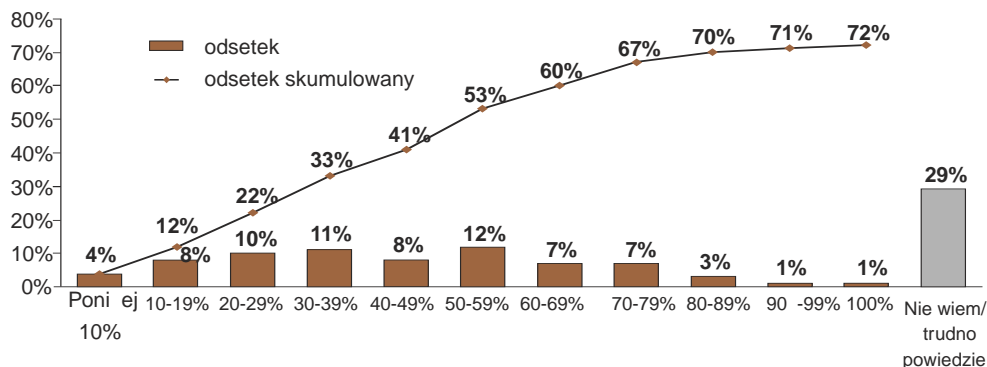
jak oceniamy powszechność bicia dzieci przez rodziców i zagrożenia stwierdzone, zależy bowiem to, czy będziemy skłonni uznać, że stosowanie kar fizycznych wobec dzieci jest znaczącym problemem. Społeczne przyzwolenie lub potępienie bicia dzieci warunkuje gotowość do zaakceptowania rozwiązań prawnych dotyczących stosowania kar fizycznych wobec dzieci.

Ocena powszechności bicia dzieci w Polsce

Podstawą do zdiagnozowania oceny skali problemu bicia dzieci w naszym kraju były opinie badanych na temat tego, jaka

część dzieci do wiadcza w swoich rodzinach kar fizycznych.

Przyjmując za 100% liczbę wszystkich dzieci w naszym kraju, proszę określić, jaki procent z nich do wiadcza w swoich rodzinach kar fizycznych (bicia „za karę”):

Wykres 1. Odsetek dzieci do wiadczejacych w swoich rodzinach kar fizycznych (bicia „za karę”) w opinii badanych

Respondenci różnili się w ocenie tego, jaki odsetek dzieci do wiadcza kar fizycznych. Blisko jedna trzecia badanych nie miała opinii w tej sprawie. 41% badanych uznało, iż bicia w rodzinie do wiadcza mniej niż połowa dzieci, a 31% dorosłych Polaków stwierdziło, iż kary fizyczne są do wiadczeniem więcej niż połowy dzieci.

W istotnym statystycznie stopniu na ocenę powszechności stosowania kar fizycznych wobec dzieci wpływa płeć i wiek badanych. Kobiety, oceniając skalę problemu, wskazują więcej niż mężczyźni na odsetki dzieci bitych w rodzinie. Młodszy respondenci uznają bicie dzieci za częstsze niż starsi.

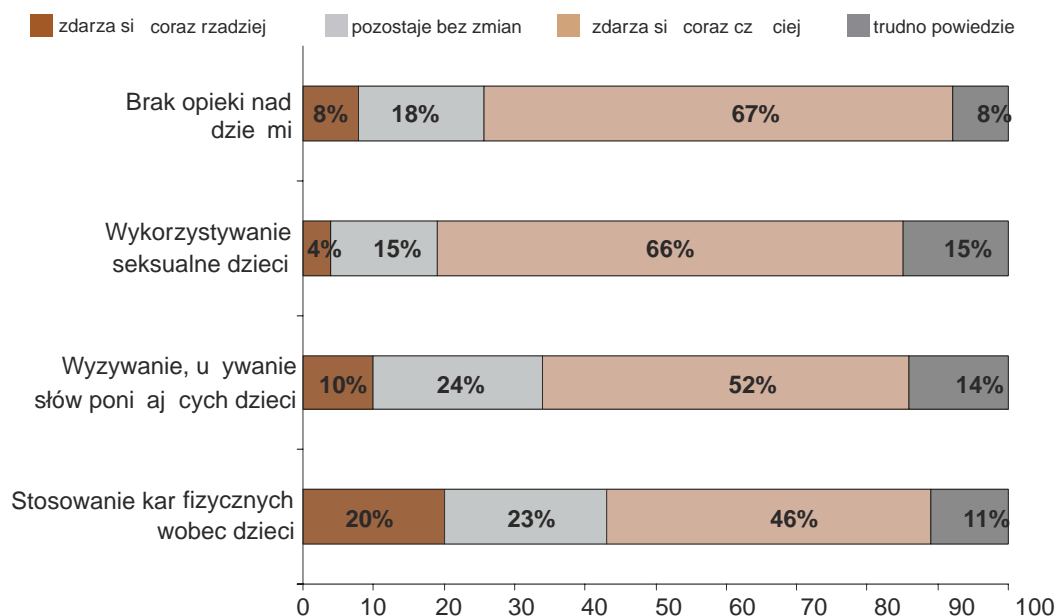
Ocena dynamiki różnych form krzywdzenia dzieci w ciągu ostatnich 10 lat

Odrębnym zagadnieniem jest ocena dynamiki stosowania kar fizycznych wobec dzieci w Polsce. Czy, zdaniem badanych, skala takich zachowań wobec dzieci ulega zmianie w ciągu ostatnich 10 lat?

Ocena zmian nasilenia krzywdzących zachowań dorosłych wobec dzieci sprawiała trudno – znacznej części badanych.

Szczególnie trudno było im oszacować zmiany dotyczące powszechności wykorzystywania seksualnego dzieci (15% odpowiedzi – trudno powiedzieć), poniżej tego wyzywania dzieci (14% – trudno powiedzieć) oraz stosowania kar fizycznych wobec dzieci (11% – trudno powiedzieć).

Jak ocenia Pan(i) zmiany zachodzące w ostatnich 10 latach w nasileniu wymienionych niżej zachowań rodziców wobec dzieci?

Wykres 2. Zmiany w nasileniu negatywnych zachowań rodziców wobec dzieci

Jak pokazuje wykres 2, wikszość respondentów uznaje, iż w ostatniej dekadzie rośnie skala problemu pozostawiania dzieci bez opieki oraz wykorzystywania seksualnego dzieci. Te zjawiska często prezentują media, rośnie społeczna wiadomość ich występowania i społecznej szkodliwości.

Natomiast opinia na temat stosowania kar fizycznych wobec dzieci jest bardziej spolaryzowana. Wprawdzie aż 46% badanych stwierdza, że skala bicia dzieci w rodzinach rośnie, ale jednocześnie nie 20% uznaje, że maleje.

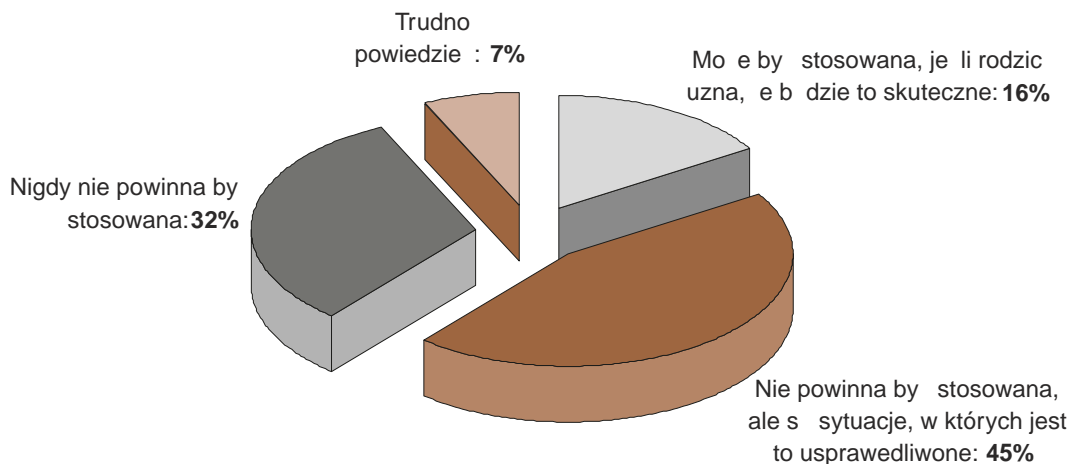
Relatywny wzrost pozycji dziecka w rodzinie, adresowana do rodziców przez media i profesjonalistów edukacja dotycząca pozytywnego rodzicielstwa – to znane badaniom zjawiska i procesy. Wydaje się, że uaktywnienie takiej wiedzy kształtowało opinie części badanych na temat zmian nasilenia stosowania kar fizycznych wobec dzieci. Oceniając to zachowanie dorosłych wobec dzieci, znaczna część badanych dostrzegła tendencję malejącą.

Co wolno rodzicom? Potępienie versus akceptacja stosowania kar fizycznych wobec dzieci

Opinie dorosłych Polaków na temat dopuszczalności stosowania przez rodziców kar fizycznych w wychowaniu dzieci są spolaryzowane. 16% badanych uważa, że kary takie są dopuszczalne, a decyzję o ich stosowaniu pozostawia rodzicom. 45% twierdzi, iż generalnie nie powinno się bić dzieci, ale pewne sytuacje usprawiedliwiają takie zachowanie rodziców. Jedna trzecia Polaków (32%) to zdecydowani przeciwnicy bicia dzieci.

Opinie dorosłych Polaków na temat dopuszczalności stosowania przez rodziców kar fizycznych w wychowaniu dzieci są spolaryzowane. 16% badanych uważa, że kary takie są dopuszczalne, a decyzję o ich stosowaniu pozostawia rodzicom. 45% twierdzi, iż generalnie nie powinno się bić dzieci, ale pewne sytuacje usprawiedliwiają takie zachowanie rodziców. Jedna trzecia Polaków (32%) to zdecydowani przeciwnicy bicia dzieci.

Czy Pana(i) zdaniem zabicie dziecka „za karę” przez rodzica jest metodą wychowawczą, która:

Wykres 3. Zabicie dziecka „za karę” przez rodzica jako metoda wychowawcza

Zwolennikami kar fizycznych w repertuarze oddziaływa wychowawczych rodziców są znacz co częściej mężczyźni niż kobiety. Przyzwolenie na bicie dzieci ro-

nie wraz z wiekiem respondentów. Opinie badanych na ten temat różnicuje również poziom wykształcenia – im wyższy, tym mniejsza zgoda na karanie dzieci biciem.

Komentarz: Czy bicie wychowuje ?

Pojęcie „bicie” jest bardzo pojemne. Mieści w nim dawkowanie klapsów, bicie ręką, pasem, innym narzędziem, szarpanie, policzkowanie i tłuczenie bez pamięci. Nie są to oczywiście zachowania równoważne. Nie znaczy to także, że kto, kto akceptuje klapsy, akceptuje także fizyczne znęcanie się nad dzieckiem. Niepokojący jednak wydaje się fakt, że ponad 60% dorosłych Polaków jest przekonanych, że oddziaływanie wychowawcze wobec dziecka wiąże się ze stosowaniem kar fizycznych.

Bicie dziecka, czy też nawet dajcie mu „jedynie” klapsa, rodzice wpajają dziecku przekonanie, że przez dekady wiata opiera się na stosowaniu przemocy, że chce uzyskać wpływ na drugiego człowieka, wystarczy go uderzyć. Im młodsze dziecko (a przecież klapsy dotyczą kilkulatek), tym większa siła takiego przekazu. Maluch nie różnicuje sytuacji społecznych, nie zna się na kontekstach i niuansach. Uczy się szybko, że najpewniejszą metodą osiągnięcia celu jest stosowanie przemocy fizycznej i doskonale potrafi zastosować tę wiedzę w piaskownicy czy przedszkolu.

Bicie dziecka, rodzice podważają jego zaufanie do siebie. Przez wiele lat swojego życia dziecko bardzo potrzebuje widzieć w nich najważniejszy autorytet, podstawowe źródło bezpieczeństwa, wszechwładnego przewodnika i wybaczącego opiekuna. Każde klapsy i każde mocniejsze uderzenie podważa to wiary.

Bicie dzieci, rodzice wychowują je w przekonaniu, że przemoc służy osiągnięciu celów, że ci, którzy kochają, zadają ból, że nie ma prawa do błędów i potknięć, że nie jest ono dostatecznie ważne i wartościowe dla rodziców, którzy zamiast ochraniać, krzywdzili je. Czy na pewno rodzice chcą to osiągnąć ?

Czy i kiedy interweniować ?

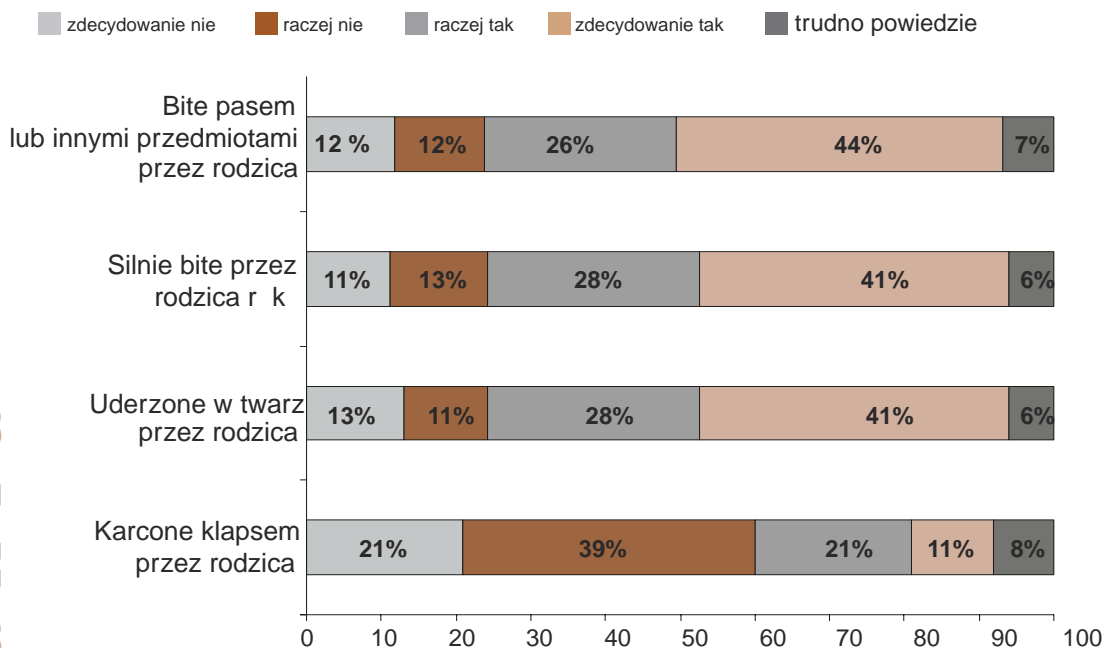
Przedstawione wyżej wyniki badań pokazują, że stosowanie kar fizycznych wobec dzieci budzi kontrowersje. Czy jednak brak akceptacji dla bicia dzieci byłby przekroczeniem przez rodzica warunków określających dopuszczalność zastosowania kary fizycznej skutkującej udzieleniem prawa osobom spoza rodziny do kontrolowania postępowania rodziców wobec własnych dzieci?

Stawiając takie pytanie, szukaliśmy społecznej oceny granic władzy rodzicielskiej. Czy cierpienie dziecka w wyniku działań rodziców daje nam moralne prawo do ingerencji w ich postępowanie i tym samym ograniczenia ich władzy nad dzieckiem?

Odpowiedź na tak postawione w badaniu pytanie zależy od rodzaju kary fizycznej stosowanej przez rodzica wobec dziecka. Jak pokazuje wykres 4, blisko 70% badanych wyraża przyzwolenie na ingerencję w sprawy rodzinne, gdy stosowane kary fizyczne są surowe i drastyczne. Bicie pasem, silne bicie ręką lub uderzenie w twarz w podobnym stopniu nie są społecznie akceptowane – 90% respondentów uznaje, że potrzebna jest w takich sytuacjach interwencja osób trzecich.

Znacząco inne są natomiast postawy wobec karcenia dzieci klapsami. W takiej sytuacji 60% badanych przyznaje rodzicom prawo do dyscyplinowania dzieci i nie dopuszcza interwencji w ich zachowania.

Różne opinie na temat tego, czy postępowanie rodziców wobec własnych dzieci powinno podlegać kontroli. Czy Pana(i) zdaniem osoba spoza rodziny może (ma moralne prawo) interweniować, gdy widzi lub wie, że dziecko jest:

Wykres 4. Kontrola postępowania rodziców wobec własnych dzieci

Komentarz: Co oznacza interwencja?

Tak wysoki odsetek akceptujących interwencję osób trzecich w wypadku bicia dzieci napawa optymizmem, ale tylko w pierwszej i powierzchownej ocenie. Jest to pewna deklaracja społecznie pożądana i akceptowana. Ta akceptacja ma stosunkowo niskie ceny i niski stopień ryzyka, co jak zabranie głosu na forum internetowym, czy poparcie kampanii społecznej na dowolnie wybrany temat. Wydaje się, że kluczowe jest tu pojęcie „osób trzecich”. Co ono oznacza? Czy osoba trzecia jest ja, czy jakiś przypadkowy przechodzień, czy wyspecjalizowane „służby od dzieci”, a może po prostu policja?

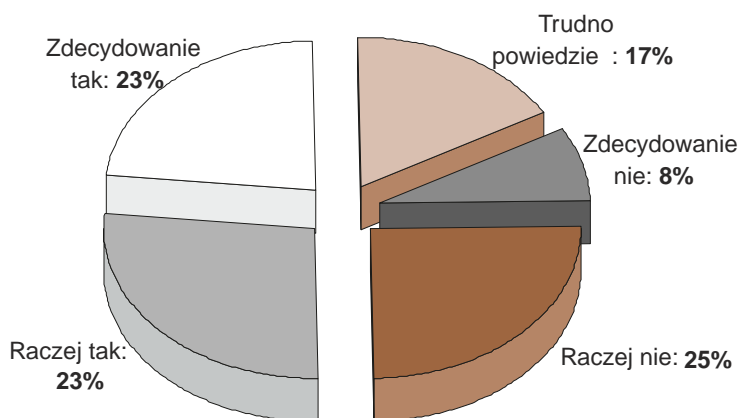
Warto również zastanowić się, co to znaczy zainterweniować? Może tylko zwrócić uwagę, może zaangażować się i kogoś powiadomić, narazić się na składanie zeznań w sądzie lub innej instytucji, a może wyrazić teoretyczną zgodę, że powinny istnieć osoby, instytucje, które interweniują.

Niestety, badania nie dostarczają odpowiedzi na te pytania. Możemy ich poszukać w doświadczeniach Fundacji Dzieci Niczyje związanych z funkcjonowaniem anonimowego telefonu interwencyjnego. Pokazują one, że niewłaściwa wrażliwość społeczna na zjawisko krzywdzenia polczona jest z bezradnością i lękiem przed podjęciem jakichś działań. Rozmówcy podkreślają, że bardzo obawiają się ingerencji w rodzinę, że nie chcą zaszkodzić rodzicom, że nie są pewni, czy dobrze oceniają sytuację, i czy nie wyciągną za daleko idących wniosków. Charakterystyczne jest to, że na ogół bronią się przed osobistym zawiadomieniem lokalnych służb, oczekując, że jakieś „osoby trzecie” zrobi to za nich.

Nieco inny obraz przyzwolenia na ingrowanie w post powanie rodziców wobec dzieci wynika z analizy stosunku badanych do postulatu prawnego zakazu stosowania kar fizycznych. Połowa badanych jest zda-

nia, i stosowanie wszelkich kar fizycznych przez rodziców powinno by prawnie zakazane (23% odpowiedzi zdecydowanie tak, 27% raczej tak).

Czy Pana(i) zdaniem stosowanie kar fizycznych przez rodziców powinno by prawnie zakazane?

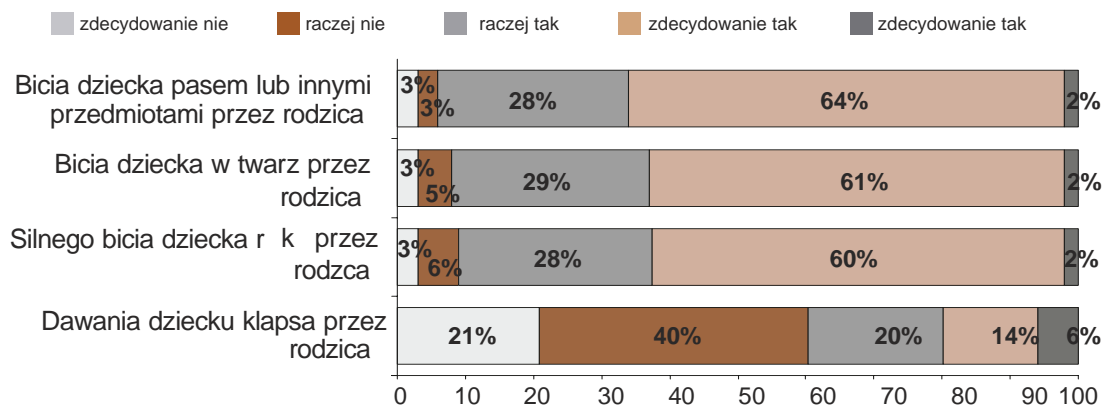

Wykres 5. Opinia na temat prawnego zakazu stosowania kar fizycznych przez rodziców

Prawny zakaz kar fizycznych postulują 30% kobiet i 30% mężczyzn, ludzie młodsi (zdecydowanie popiera zakaz 30% osób

poniżej 39. roku życia, a jedynie 8% powyżej 60. roku życia) i osoby z wykształceniem średnim bądź wyższym nie

Jakich zachowań rodzica wobec dzieci powinien Pana(i) zdaniem dotyczyć prawny zakaz bicia dzieci? (podstawa – respondenci, którzy uważają, że stosowanie kar fizycznych przez rodziców powinno by prawnie zakazane N= 499)

Wykres 6. Zachowania, które powinien obejmować prawny zakaz bicia dzieci

b
a
d
a
n
i
a

Zdecydowana większość (około 90%) zwolenników prawnego zakazu bicia dzieci postuluje objęcie nim surowych kar fizycznych, takich jak bicie przedmiotami,

silne bicie ręk lub uderzenie w twarz. Jedynie jedna trzecia badanych (34%) byłaby skłonna zakazać również stosowania klapsów.

Komentarz: Czy klaps jest wartością ?

Jest rzeczą oczywistą i pożądaną, że ludzie cenią i bronią wartości dla siebie wartości. Niespodziewanie okazało się jednak, że do miana wartości pretenduje klaps rodzicielski, zwany inaczej klapsem pedagogicznym, wychowawczym, bądź cym wyrazem miłości. Tymczasem klaps jest jedynie niezbyt mocnym uderzeniem małej osoby przez dużą osobę.

Behawioryści zgodnie podkreślają, że wzmacnianie pożądanego zachowania następuje na drodze nagradzania. Zasada ta jest przestrzegana nawet w trakcie tresury zwierząt. Klaps zastosowany wobec małego dziecka – nie dajemy przecież klapsów nastolatkom – wywołuje w nim strach, złość, zdziwienie, ból fizyczny i psychiczny.

Modelowanie zachowania dziecka za pomocą bólu, strachu i złości nie jest dobrym pomysłem. Osoba, która nie potrafi pożądanego zachowania dziecka zapowiedzieć „bo dam ci klapsa” jest świadectwem braku umiejętności kontaktu z własnym dzieckiem, cierpliwego do niego i bezradności. Strach nie buduje zaufania, odpowiedzialności i nie powoduje lepszego rozumienia świata przez malucha. Jeżeli uznamy, że uzasadniony jest klaps, gdy dziecko wychyliło się przez okno, to tak samo jest uzasadniony, gdy nie chce połknąć gorzkiego lekarstwa. I w jednym, i w drugim przypadku nie wie, że sobie szkodzi. Czy klaps pomoże mu w zrozumieniu tej zależności przyczynowo-skutkowej?

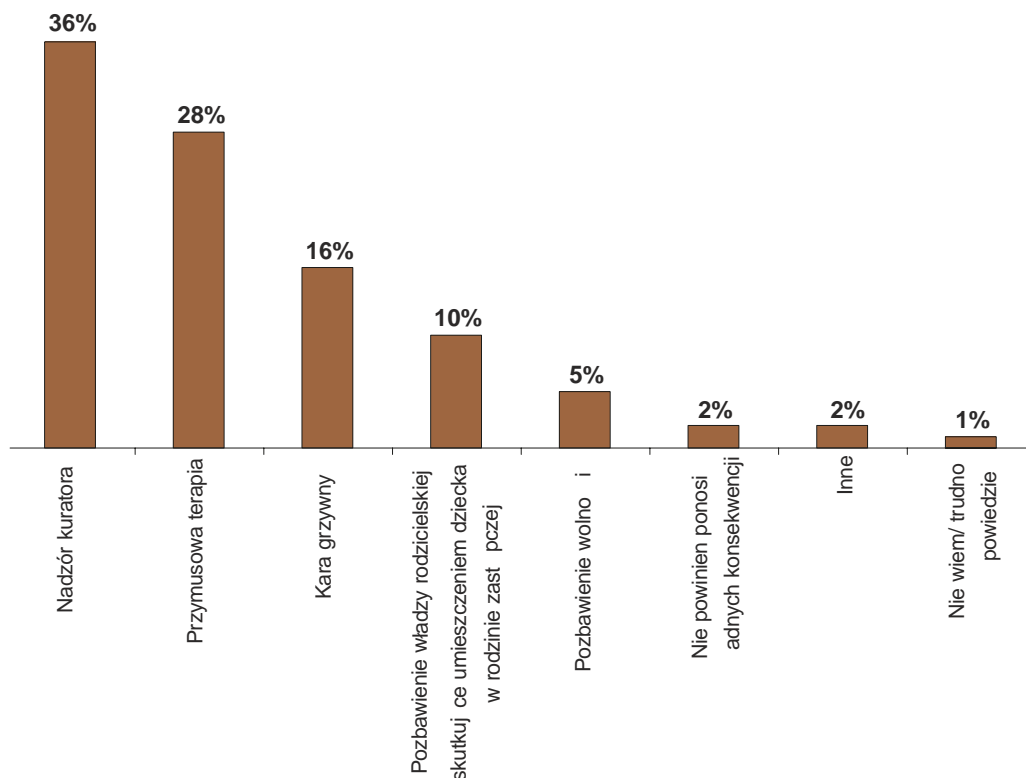
Prawo rodzica do dawania klapsów jest prawem do zadawania dziecku cierpienia. Czy sprawianie cierpienia może być wartością ?

Respondenci byli pytani o postulowaną reakcję wobec rodziców stosujących kary fizyczne wobec swojego dziecka. Zdecydowana większość badanych opowiedziała się za sankcjami wobec rodziców bijących dzieci. Jedynie 2% tych badanych, którzy popierają prawny zakaz bicia dzieci uważa, że nie powinien on zakładać ukarania rodziców nieprzestrzegających tej reguły prawnej. Większość badanych postuluje środki wychowawczo-kontrolne (nadzór kuratora – 36%, terapia – 28%). Jedynie (aż ?) 5% zamknęło w widzeniu rodziców stosujących kary fizyczne. 10% postuluje zabranie im dzieci do rodziny zastępczej.

45% badanych deklaruje, że nie byli nigdy świadkami sytuacji bicia dziecka przez rodzica. Tym samym nie podejmowali nigdy decyzji, jak zareagować w takiej sytuacji. Większość pozostałych badanych (67%) w sytuacji podejrzenia lub pewności, że dziecko jest bite, nie podjęło żadnych działań. W połowie przypadków spowodowane było to brakiem pewności, że ich podejrzenia są słuszne. 15% respondentów obawiało się reakcji rodziców, tyle samo nie chciało się mieszać w nie swoje sprawy. 13% deklarowało, że akceptowało sytuację, której byli świadkami, ponieważ uznają prawo rodzica do fizycznego karania dziecka.

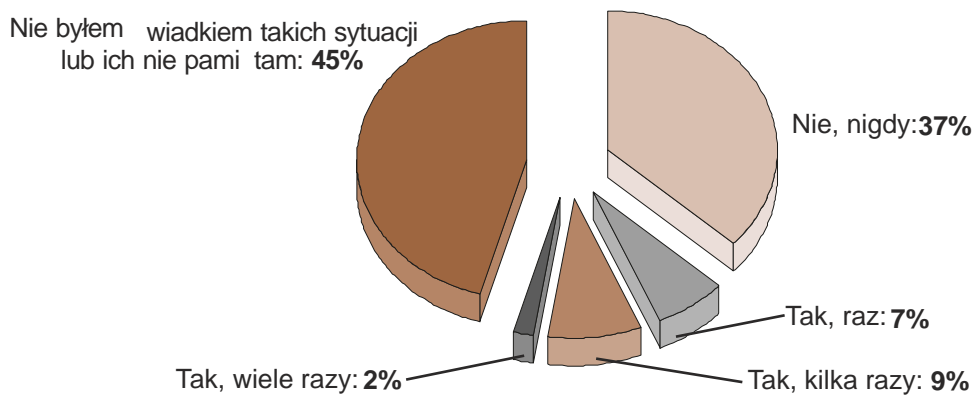

Jakie konsekwencje powinien ponie rodzic, który bije swoje dziecko?
(podstawa – respondenci, którzy uważają, że stosowanie kar fizycznych przez rodziców powinno być prawnie zakazane N = 499)

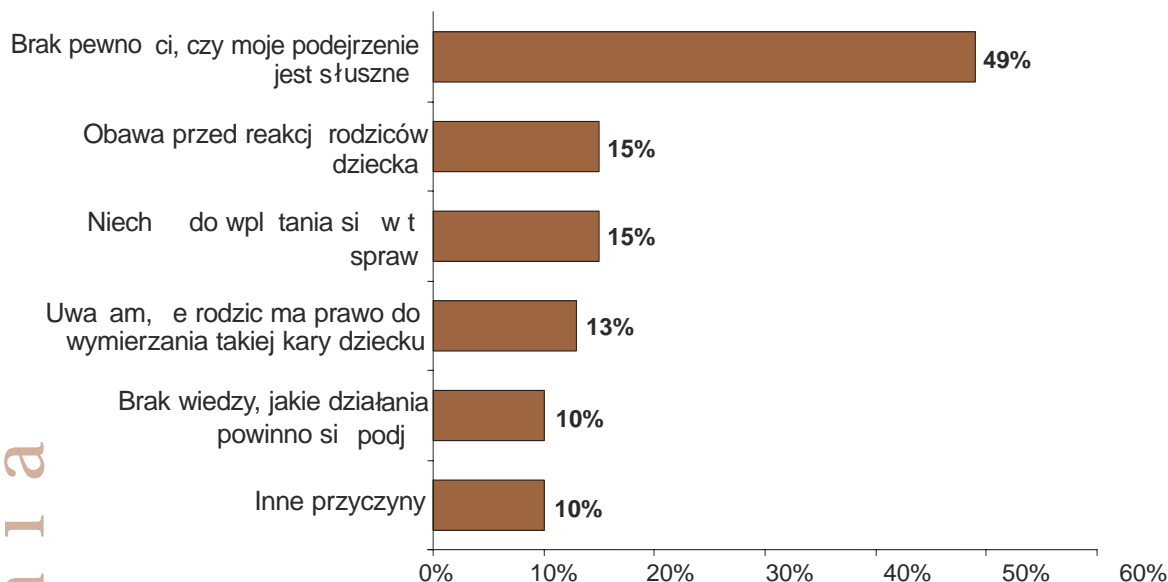
Wykres 7. Konsekwencje, które powinien ponie rodzic, bijący swoje dziecko

Czy zdarzyło się Panu(i) podjąć jakieś działania, gdy widział(a) Pan(i) lub podejrzewał(a), że jakieś dziecko jest bite?

Wykres 8. Podjąłeś działania w sytuacji bycia świadkiem lub przypuszczenia, że dziecko jest bite

Jaka była przyczyna braku interwencji z Pana(i) strony?

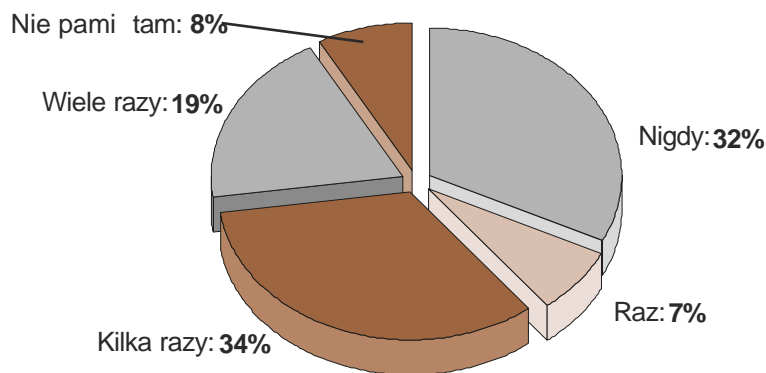

Wykres 9. Przyczyna braku działa w sytuacji bycia wiadkiem lub przypuszczenia, e dziecko jest bite

Do wiadczenia krzywdzenia w dzieci stwie

By oszacowa powszechno do wiadczenia kar fizycznych, skierowały my do badanych osób pytanie o to, czy zdarzało si , e dostawały „w skór ” od którego z rodziców (lub członków rodziny, opiekunów) w dzieci stwie lub młodo ci.

Czy zdarzyło si , e w dzieci stwie lub młodo ci dostawał(a) Pan(i) „w skór ” od którego z rodziców (lub członków rodziny, opiekunów)?

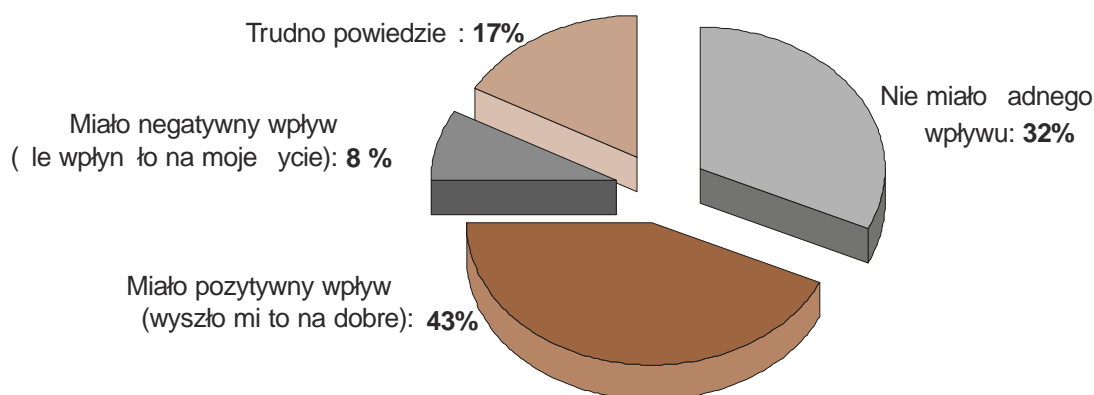
Wykres 10. Kary fizyczne do wiadczane osobi cie w przeszło ci

60% badanych pamięta, że chociaż raz dostali łanie w dzieci stwie. Co pi temu z nich (19%) zdarzyło si to wiele razy. Do wiadczenia takie cz cie deklarowali starsi respondenci oraz ci, w których rodzinach nadu ywano alkoholu.

Je li chcieliby my poszukiwa sojuszników w walce z karami fizycznymi w ród odbiorców tych kar, to - jak wskazuj wy-

niki naszych bada - nie znale liby my w ród nich masowego poparcia. W grupie osób, które do wiadczyły w mlodo ci kar fizycznych, tylko 8% oceniło, że kary te negatywnie wpłyn ły na ich dalsze ycie, 32% - że nie miały adnego wpływu, a 43%, że miały wpływ pozytywny - „wyszło im na dobre”. Nie potrafiło dokona jednoznacznej oceny 17% osób.

Czy s dzi Pan(i), że karanie fizyczne w dzieci stwie miało wpływ na Pana(i) dalsze (podstawa – osoby, które minimum raz dostały w dzieci stwie „w skór ”)

Wykres 11. Wpływ fizycznego karania na dalsze ycie respondenta

Komentarz: Bez poczucia krzywdy?

Nasza pamięć działa wybiórczo i ma tendencję do utrwalania zdarzeń pozytywnych i eliminowania negatywnych. Ta zasada szczególnie dobrze sprawdza się we wspomnieniach dotyczących dzieciństwa i rodziny. Budując swój to samo, dbamy o poczucie własnej wartości i godności. Wierzymy, że byliśmy kochani, akceptowani i ważni dla naszych rodziców. Ufamy, że chcieli nam tego dobra i wszystko, co robili, przynosiło nam w konsekwencji korzyści. Jesteśmy skłonni minimalizować, usprawiedliwiać błędy i niedoskonałości.

Ta wybiórcza pamięć i idealizacja rodziny gwałtownie wzrasta wraz z wiekiem. Umiejętność bycia rodzicem nabywamy głównie na podstawie doświadczeń i obserwacji wyniesionych z rodziny pochodzenia. Chcemy być dla siebie, że jesteśmy dobrymi rodzicami, czerpaliśmy z dobrych wzorców, mamy dobre korzenie, przeszłe pokolenia dają nam siłę, poczucie stabilności i pewności zasad.

Szczególnie wtedy, gdy sami zostajemy rodzicami i symbolicznie przechodzimy „na drugą stronę”, skłonni jesteśmy przyjąć rodzicielski punkt widzenia, postrzegamy otrzymane niegdy kary jako słuszne, uzasadnione, sprawiedliwe i korygujące nasze niepożądane zachowania. Łatwo zapominamy, że wtedy często nas nie słuchano, bagatelizowano problemy, zbyt surowo karano,

niesprawiedliwie oceniano. Przywołuj c wspomnienia własnego dzieci stwa gubimy dzieci ce wi-
dzenie wiata, patrzemy na siebie rodzicielskimi oczami takimi, jakimi patrzemy na własne dzieci.

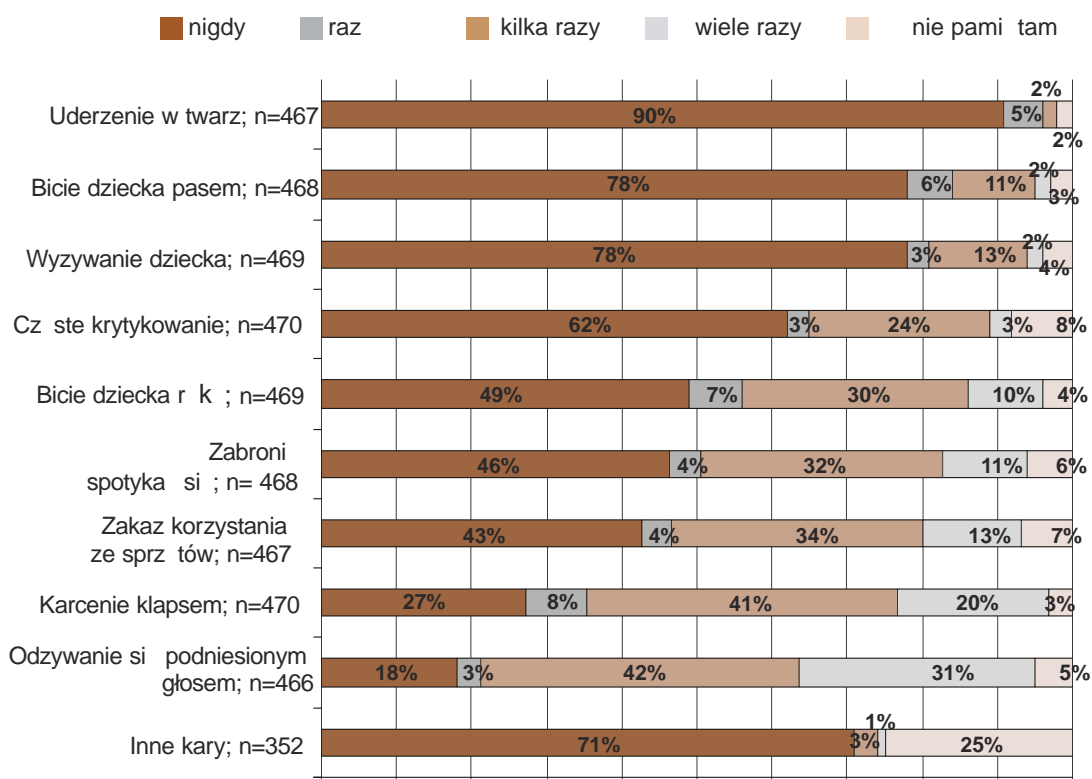
Trzeba doprawdy dozna niezwykle urazowych, dramatycznych do wiadcze w dzieci stwie,
aby magia idealizacji nie zadzialala. Te 8% respondentow to najprawdopodobniej doro li maltreto-
wani w dzieci stwie.

Kary stosowane przez badanych wobec własnych dzieci

Pytania o kary stosowane przez respon-
dentow wobec własnych dzieci dotyczyly
rownie kar fizycznych stosowanych przez
nich w wychowaniu dzieci – od karcenia
klapsem do bicia, którego konsekwencj
byly urazy f zyczne. 27% respondentow
nigdy nie uderzylo swojego dziecka. Naj-

cz cie j stosowan kar w wychowaniu
dzieci byl klap – 69% rodzicow dyscypli-
nowalo potomstwo w ten sposob. U ycie
pasa w wymierzaniu kary fizycznej to do-
wiadczenie 19% badanych. 7% z nich ude-
rzylo swoje dziecko w twarz.

Czy w wychowaniu swojego/ich dziecka/ci zdarzylo si Panu(i) stosowa takie kary, jak:

Wykres 12. Kary stosowane kiedykolwiek wobec własnego dziecka

b a d a n i a

Klępem istotnie cz. ciey karcily dzieci matki ni ojcowie. Ci natomiast cz. ciey ni matki u ywali pasa i bili dzieci w twarz.

6% badanych przyznało, e zdarzyło im si powa nie pobi dziecko, wskutek czego

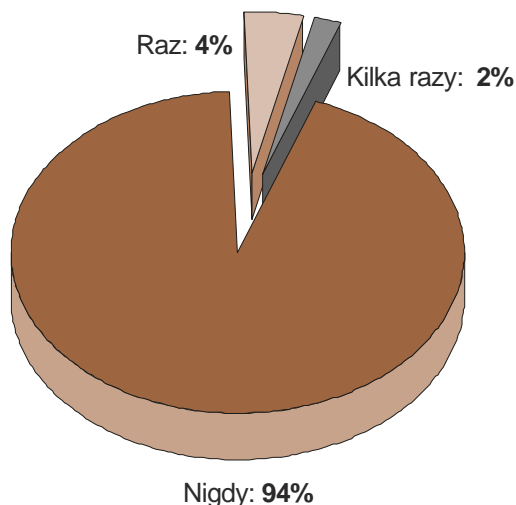
doznały one urazów fizycznych. Znacz - co cz. ciey byli to badani, którzy sami do wiadczały kar fizycznych w dzieci stwie oraz ci, którzy przyznawali si do czestego u ywania alkoholu.

Komentarz: Dlaczego bijemy?

Silne przywi zanie dorosłych do „klapsowej praktyki wychowawczej” pokazuje słab kondycj rodzicielsk . Wkładamy wiele wysiłku w podniesienie swoich kompetencji w ró norodnych dziedzinach yciowych. „Nad amy” w prowadzeniu biznesu, komputerach, technologiach, podró ach, nauce obcych j zyków, ale zaniedbujemy kompetencje rodzicielskie. Nie traktujemy wychowania dziecka jak nowego, pasjonuj cego wyzwania, unikamy poszukiwa trudniejszych rozwi za . Daj c klapsa usprawiedliwiamy go zm czeniem, rutyn , szybko ci efektu. Rzadko przyznajemy si do bezradno ci, niewiedzy, braku lepszego pomysłu, trudno ci w panowaniu nad własnymi emocjami.

70% rodziców to pot na armia dorosłych, to wyzwanie dla psychologów, lekarzy, ksi y, etyków, polityków i mediów. Wprowadzanie zmian w mentalno ci jest procesem długotrwałym, ale mo liwym. Mamy pomysły na alternatywne do klapsów metody wychowawcze i mamy gł bokie przekonanie, e wychowanie dziecka bez klapsów nie oznacza wychowania bez norm, zasad, wartoci, szacunku do innych, odpowiedzialno ci i godno ci.

Czy kiedykolwiek zdarzyło si , e uderzył(a) Pan(i) swoje dziecko tak, e miało lady (si ce, zadrapania) na ciele?

Wykres 13. Bicie własnego dziecka

Komentarz: Czy bicie dzieci jest potrzebne?

Wydawałoby się, że kwestia bicia dzieci powinna stanowić przedmiot zadumy psychologów, socjologów, etyków i rodziców. Tymczasem niespodziewanie wkroczyła ona na salony polityki i prawa. Każda wzmianka w mediach o negowaniu wychowywania dzieci za pomocą kar fizycznych budzi tak gorące emocje, tak polaryzuje uczestników dyskusji, jakby dotyczyła propozycji nagłej i radykalnej zmiany ustroju w Polsce. Okazuje się, że dla wielu dorosłych ludzi prawo do uderzania dziecka jest niezbędnym warunkiem umożliwiającym prawidłowe wychowanie dziecka.

Postrzeganie dziecka i metod wychowawczych, siłą rzeczy, jest gajem czasów XIX-wiecznej „czarnej pedagogiki”, w XXI wieku jest niezwykle powszechne. Kształtowani bajkami dra Jachowicza – obrocy klapsów, przetrzepywania skóry, dawania po łapach itp. udowadniają, iż metody te stosowane są dla dobra dziecka, dla jego bezpieczeństwa i zdrowia moralnego.

Wysłuchajcie się w te głosy, może jednak usłyszycie, że w ogóle nie chodzi tu o dzieci, że dorośli walczą o swoje prawo do karcenia potomków i wymuszania posłuszeństwa. To bezradnym, zagubionym, niepewnym swoich umiejętności wychowawczych rodzicom potrzebne jest proste, łatwe i nie wymagające wysiłku narzędzie władzy rodzicielskiej. Zastanawiajcie się i chyba smutne jest to, że wielu osobom odebranie prawa do bicia dzieci kojarzy się z odebraniem godności rodzicielskiej.

Podsumowanie

Ocena skali i dynamiki bicia dzieci w Polsce

- 31% dorosłych Polaków sądzi, iż kary fizyczne są do wiadczeniem właściwymi wobec dzieci w Polsce.

- Znaczna część społeczeństwa uznaje przy tym, iż niektóre formy krzywdzenia dzieci ciągle się nasilają i w ostatniej dekadzie nastąpił ich znaczny wzrost. Stosowanie przez rodziców kar fizycznych wobec dzieci to według 46% badanych zjawisko ciągle rosnące. 20% uważa je jednak, że stopniowo maleje w ostatnich latach.

Przyzwolenie na stosowanie kar fizycznych

- Opinie na temat dopuszczalności stosowania kar fizycznych wobec dzieci polaryzują polskie społeczeństwo. 16% badanych uważa, że kary takie są dopuszczalne, a decyzję o ich stosowaniu pozostawia rodzicom. 45% twierdzi, iż generalnie nie powinno się bić dzieci, ale pewne sytuacje usprawiedliwiają takie zachowanie rodziców. Jedna trzecia Polaków (32%) to zdecydowani przeciwnicy bicia dzieci.

- Przeciwnicy kar fizycznych chcieliby mieć po swojej stronie prawo. Wciąż jest w naszym społeczeństwie zwolenników wprowadzenia prawnego zakazu stosowania wobec dzieci wszelkich kar fizycznych (50%) niżej przeciwników (33%). Prawny zakaz stosowania wszelkich kar fizycznych znajduje wyjątkowo poparcie wśród ród kobiet, ludzi młodych, osób posiadających wykształcenie wyższe niż średnie.

- Zdecydowana większość (około 90%) zwolenników prawnego zakazu bicia dzieci postuluje objęcie nim surowych kar fizycznych, takich jak bicie przedmiotami, silne bicie ręką lub uderzenie w twarz. Jedynie jedna trzecia badanych (34%) byłaby skłonna zakazać również stosowania klapsów.

- Jedynie 2% tych badanych, którzy popierają prawny zakaz bicia dzieci uważa, iż nie powinien on zakładać ukarania rodziców nieprzestrzegających tej regulacji prawnej. Większość badanych postuluje zastosowanie środków wychowawczo-kontrolnych wobec rodziców bijących

swoje dzieci (nadzór kuratora – 36%, terapia – 28%). 5% zamknęłoby ich w więzieniu. 10% postuluje w takich sytuacjach zabranie dzieci do rodziny zastępczej.

Podejmowanie interwencji

- Bicie pasem, silne bicie ręk lub uderzenie w twarz nie są społecznie akceptowane – 90% badanych uznaje, że potrzebna jest w takich sytuacjach interwencja osób trzecich w sprawie rodziny. Znacząco inne są natomiast postawy wobec karcenia dzieci kłapsem. W takiej sytuacji 60% badanych przyznaje rodzicom prawo do dyscyplinowania dzieci i nie dopuszcza interwencji w ich zachowania.

- Wiąkszość badanych (67%), którzy podejrzewali lub wiedzieli o biciu dziecka przez rodzica, nie podjęła w takiej sytuacji żadnych działań. W połowie przypadków spowodowane było to brakiem pewności i ich podejrzenia są słabsze. 15% badanych obawiało się reakcji rodziców, tyle samo nie chciało się mieszać w nie swoje sprawy. 13% badanych deklaruje, i akceptowało sytuację, której byli świadkami, ponieważ uznają prawo rodzica do fizycznego karania dziecka.

Do wiadczenia badanych dotyczył cel krzywdzenia w dzieciństwie

- 60% badanych pamięta, że chociaż raz dostało łanie w dzieciństwie. Co do tego z nich (19%) zdarzyło się to wiele razy. Do wiadczenia takie najczęściej deklarowali starsi respondenci oraz ci, w których rodzinach nadużywano alkoholu.

- W grupie osób, które do wiadczyły w młodość kar fizycznych, tylko 8% oceniło, że kary te negatywnie wpłynęły na ich dalsze życie, 32% osób uznało, że nie miały żadnego wpływu, a 43%, że miały wpływ pozytywny – „wyszło im na dobre”. Nie potrafiło dokonać jednoznacznej oceny 17% osób.

Do wiadczenia badanych w roli rodzica

- 27% respondentów nigdy nie uderzyło swojego dziecka.

- Badani najczęściej karali dzieci kłapsem – 69% rodziców dyscyplinowało dzieci w ten sposób. Użycie pasa w wymierzaniu kary fizycznej to do wiadczenia 19% badanych. 7% z nich uderzyło swoje dziecko w twarz.

- 6% badanych przyznało, że zdarzyło im się pocić dziecko, tak że konsekwencją bicia był uraz fizyczny.

The article presents the results of a survey conducted while developing the concepts and messages of the second stage of the “Childhood without Violence” campaign. The goal of the study was to assess adult Poles’ attitudes toward the use of corporal punishment of children and toward imposing a ban on beating children. Also, the researchers assessed the scope of the use of corporal punishment by the parents participating by the study. The results show a virtually unanimous support for a legal ban on severe forms of corporal punishment of children. However, only one third of the subjects supported introducing such a regulation with respect to spanking. The practice of spanking children turned out widespread in Polish families. The research findings presented in the article are discussed by a sociologist and a psychologist.

O AUTORACH

MONIKA SAJKOWSKA jest doktorem socjologii, dyrektorem Fundacji Dzieci Niczyje. Autorka i współautorka badania na temat skali problemu krzywdzenia dzieci w Polsce, postaw społecznych wobec problemu oraz medialnego obrazu problemu krzywdzenia dzieci. Autorka publikacji naukowych i popularnonaukowych dotyczących problemu krzywdzenia dzieci. Redaktor naczelny kwartalnika „Dziecko krzywdzone. Teoria, badania, praktyka”, wydawanego przez Fundację Dzieci Niczyje.

JOLANTA ZMARZLIK jest magistrem profilaktyki społecznej i resocjalizacji. Koordynator Centrum Pomocy Dzieciom „Mazowiecka” Fundacji Dzieci Niczyje. Zajmuje się diagnozami i terapiami dzieci, młodzieży i dorosłych, wydaje opinie psychologiczne, prowadzi szkolenia w zakresie problematyki dziecka krzywdzonego. Posiada certyfikat PARPA specjalisty ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Jest wykładowcą w Szkole Wyższej Psychologii Społecznej w Warszawie.

b a d a n i a